

Open Access opiskelijan näkökulmasta

Posted on 30.10.2015 by [Joonas V Vihanto](#)
[1](#)

Tyhmyys kouruttaa

Keskustelua kuplista, informaatioyhteiskunnasta, rasisteista, maahanmuuttajista ja muista ajankohtaisista ilmiöistä ja epäyhtenäisistä ihmisryhmistä leimaa yksi piirre ylitse muiden. Massiivinen, läpitunkeva tiedon puute on läsnä kaikkialla, torpedoimassa jokaisen keskustelun, artikkelin ja kannanoton.

Tiedon puute sulkee kommenttikenttiä, julkaisee tietokirjoja, kiihdyttää sotia ja tekee taidetta. Se on tiiviisti kietoutunut vallan (väärin)käyttöön ja epätasa-arvon oikeuttamiseen. Tiedon puutteella perustellaan epäsuorasti AIDS-lääkkeen hinnan nostaminen 13,5 dollarista 750 euroon tablettilta (HS 22.9.) ja Metsähallituksen lakiuudistus Suomen laajojen vesistöjen siirtämisestä liiketaloudelle (SLL 23.9.).

Joona Lehtomäki esitteli avointa tiedettä Open Access -viikolla Minervassa.

Tiedon puutteella tarkoitan faktojen puuttumista, vääristelyä ja peittelyä; kykenemättömyyttä ymmärtää sosiaalisia prosesseja kuten maailmantalouden muutosten vaikutusta tasa-arvoon tai

koulutuksen periytyvyyttä; haluttomuutta tiedostaa ja ajatella muita kuin omaan maailmankuvaan valmiiksi sopivia uskomuksia; tahallista väärinymmärtämistä. On paljon helpompaa olla ajattelematta kuin tarkistaa faktat ja kantaa vastuu.

Akateemisen tutkimuksen tehtävä on tuottaa tietoa. Usein tutkimustieto on kuitenkin vaikeasti saavutettavissa ja maksumuurien takana. Taustatiedon puute tekee yksittäiseen tutkimukseen perehtymisen turhaksi. Sitten ihmetellään, miksi usko tieteeseen horjuu (HS 13.10). Kysellään, mikseivät akateeminen tutkimus ja tieteellinen tieto kiinnosta ketään – mutta jos radiokanavaa ei löydy, kuinka sitä voi kuunnella?

Opiskelijanäkökulma

Jo opiskelijan näkökulmasta on helppo sanoa, että yliopistojen, kirjastojen ja tieteellisten kustantamoiden yksi tärkeimmistä tehtävistä on edistää avointa julkaisemista ja avointa saatavuutta. Tiedon ja tutkimusdatan avoin saatavuus, oli kyse tiukan formaalista akateemisesta teoretisoinnista tai yhteiskuntatieteellisistä tutkimuksista, on elinehto sekä akateemiselle tutkimukselle että yhteiskunnallisen keskustelun ja päätöksenteon onnistumiselle.

Taustalla luimistelee ajatus akateemisen tutkimuksen ja tiedon kyvyistä muuttaa maailmaa. Liian monella on siitä liian korkeat toiveet; liian moni ei usko siihen lainkaan. Tieto ja lukeminen harvoin suoraan muuttavat maailmaa, mutta ne muuttavat mielipiteitä, keskusteluja ja uutisointia. Hämärällä filosofisella tutkimuksella saattaa olla yksi ydinsanoma: abortti on oikein. Sosiologi sanoo: tasa-arvo ei ole valmis. Lääketieteellisen tutkimustiedon ja -datan avoimuuden tärkeys on itsestäänselvyys.

Tällä hetkellä monien johtavien poliitikkojen päätöksentekoa määrittävät ainoastaan ryhmäpaine, henkilökohtaiset uskomukset, toiveet, halut ja pelot. Muuten hallitus ei leikkaisi yliopistokoulutuksesta, ei väsäisi puutteellisia selvityksiä sairauskorvauksista, ei sallisi hankintarekisterin perustamista eikä sietäisi tällä hetkellä tehtävää uskomattoman huonoa tasa-arvo- ja ympäristöpolitiikkaa.

Demokratian perusedellytys on, että kansalaisilla on tarpeeksi tietoa, jonka pohjalta muodostaa mielipiteitä ja tehdä päätöksiä. Tieto, erityisesti tieteellinen tieto ja akateeminen tutkimus, ovat kansalaisyhteiskunnan ja taiteen ohella ainoita tapoja jyrätä perusteettomat, faktoihin perustumattomat tai niitä vääristelevät argumentit. Avoin julkaiseminen edistää paitsi tiedon saatavuutta, myös tieteellisen tiedon tuottamisen läpinäkyvyyttä – tehden tieteelliseen tietoon luottamisesta paljon helpompaa.

Tieteellinen tieto ei ole mielipidekysymys

Tieteellisen tiedon ydinajatus on esittää tosiasioita maailmasta. Kuten Janne Saarikivi kolumnissaan (HS 12.10.) kirjoittaa: ”Tieteessä ei kuitenkaan ole kyse siitä, miltä asiat näyttävät, vaan siitä, miten ne ovat. Tieteellinen tieto on vallitseva käsitys todellisuudesta, muuttuva, usein virheellinen, aina puutteellinen, mutta ei koskaan mielipidekysymys.”

Tosiasioita tutkivat niin maantiede, teatteritiede, valtio-oppi kuin tietojenkäsittelytiede. Formaali tieteet, kuten taloustiede, matematiikka ja fysiikka tutkivat todellisuutta kuvaavia malleja ja niiden välisiä suhteita. Yhteiskuntatieteet tutkivat yhteiskuntaa ja sen ilmiöitä: yhteiskunnallisia rakenteita ja niistä seuraavia poliittisia ja kulttuurisia ilmiöitä, vallankäyttöä, ihmisryhmien välisiä suhteita.

Humanistiset tieteet tutkivat inhimillisen toiminnan eri puolia ja niistä nousevia ilmiöitä ja rakenteita: taiteita, kieliä, kulttuuria ja tieteitä.

Kaikissa tieteissä esiintyy vallankäyttöä, tiedon manipulointia ja puutteellisuutta. Mikään tiede ei kuitenkaan esitä tietoa mielipiteinä. Janne Saarikiveä mukaillen: mikä tahansa tiede, kuului se luonnontieteisiin tai ihmis- tai yhteiskuntatieteisiin, opettaa, että mielipiteet todellisuudesta ovat usein vain harhaanjohtavia kokemuksia. Tosiasiat ovat usein aivan muuta kuin luulemme. Open science, open data, open source, open content ja muut tiedon avoimuuteen tähtäävät liikkeet ovat tärkeitä jo pelkästään siksi, että tieto kuuluu kaikille. On turhaa pitää akateemista tutkimusta maksumuurien takana hankaloittaen tieteen ja yhteiskunnan vuorovaikutusta entisestään.

Tiedon avoimuus ja avoin saatavuus ovat tärkeitä akateemisen tutkimuksen itsensä selviämisen kannalta. Ketä kiinnostaa tutkimus, jota vain akateemikot pääsevät salasanojen (tai onnistuneen apuraha-hakemuksen) turvin lukemaan?

Vaikka tieteen popularisointi on äärimmäisen tärkeää, se ei enää riitä. Helposti luettava tieteellinen tieto on olennaista kiinnostuksen syttymisen ja leviämisen kannalta, mutta nopeiden muutosten maailmassa, jossa joka toinen typerys tulee väittämään vastaan maahanmuutosta, rokotusten tärkeydestä ja sukupuolten ja identiteettien välisestä tasa-arvosta, tulee jokaisella olla pääsy yliopiston uumenissa kytevään kipinään: tietoon ja tieteelliseen tutkimukseen.

Teksti

Sofia Blanco Sequeiros
viestintäharjoittelija

Kuva

Jussi Männistö
tietoasiantuntija